

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1972-1973

20 MAART 1973

BEGROTING
van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap
voor het begrotingsjaar 1973

SECTOR NEDERLANDSE CULTUUR

Artikelen die tot de bevoegdheid
van de Commissie voor onderwijs behoren

(Kunstonderwijs)

VERSLAG
namens de Commissie voor onderwijs
door de heer DE BONDT
aan de Commissie voor de begroting uitgebracht

DAMES EN HEREN,

De Minister heeft voor de Commissie de navolgende uiteenzetting gehouden over de toestand van het kunst-onderwijs.

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Sprockeels.

Vaste leden : de heren :

Bourgeois, Coens, mevrouw Craeybeckx-Orij, de heren De Bondt, Deneir, De Seranno, Lefèvre, Mesotten, Otte, Swaelen; Breyne, Dequeecker, Laridon, mevrouw Nauwelaerts-Thues, de heren Van Hoorick, Vermeylen;

Bouwens, Coppieters, Raskin, mevrouw Van der Eecken-Maes; de heren Bonnel, Flamant, Sprockeels.

Plaatsvervangers : de heer :

Akkermans, mevrouw De Backer-Van Ocken, de heren Denolf, Van Doninck, Verroken; Adriaensens, Cools, Danschutter; Elaut, Kuijpers; Bascour, Poortmans.

Zie :

4-1 (1972-1973) :

— N° 1 : Ontwerp van decreet.

— N° 2 : Amendementen.

Uiteenzetting van de Minister.

Het kunstonderwijs staat volop in de belangstelling. Deze wordt gekenmerkt door de spectaculaire groei van de schoolbevolking, de gevoelige toename van het aantal scholen en afdelingen, het experimenteren met nieuwe methodes en de drang om dit onderwijs van laag tot hoog te herstructureren en aan te passen aan de noden van deze tijd.

Naast de noodzakelijke **beroepsopleiding** is het kunstonderwijs de laatste jaren vooral afgestemd op **culturele vrijetijdsbesteding**.

Het kunstonderwijs is onvervangbaar verbonden met de culturele promotie van harmonies, koren, toneelkringen, opleiding van kunstenaars en kunsttentoonstellingen. Zelfs de beroepsopleiding (bv. in conservatoria) is volledig geïntegreerd in het kunstleven (concerten).

In een tijd van groeiende vrijetijdsbesteding en in een welvaartstaat, die gekenmerkt is door de vele kunstmanifestaties, is een degelijk ingericht kunstonderwijs van het aller grootste belang.

Door de bijzondere zorg van het Ministerie van Cultuur kende het kunstonderwijs in het perspectief van de democratisering van de cultuur een grote expansie, vooral onder de minderbegoede klassen (30 000 leerlingen in 1965 en 100 000 in 1973).

In het kunstonderwijs onderscheidt men onderwijs met **beperkt leerplan** of naschools onderwijs en onderwijs met **volledig leerplan** of dagonderwijs.

A. — HET MUZIEKONDERWIJS.

1. — Beperkt leerplan.

Het muziekonderwijs met beperkt leerplan kent in Vlaanderen een buitengewone bloei.

Het telt :

- 36 muziekscholen 2^e reeks met 31 bijafdelingen;
- 56 muziekscholen 1ste reeks met 117 bijafdelingen.

In totaal bezitten 240 gemeenten van het Vlaamse land een muziekschool. Samen tellen deze scholen ruim 70 000 leerlingen. Dit aantal is de laatste vijf jaar meer dan verdrievoudigd.

Te beklemtonen valt het groot succes van de Rijksmuziekacademiën in die gemeenten van het arrondissement Brussel-Hoofdstad, die halsstarrig weigerden, naast hun Franstalige muziekacademie, een Nederlandstalige op te richten. Deze Rijksmuziekacademiën groeien uit tot kleine culturele centra. Door hun oprichting werd de basis gelegd voor een werkelijke populaire culturele infrastructuur voor de Vlaamse Brusselaars.

Dit **secundair muziekonderwijs met beperkt leerplan** (lager + hoger secundair) is afgestemd op het vormen van amateuristische muziekbeoefenaars; dit onderwijs zou eveneens in een opening voorzien naar het hoger muziekonderwijs.

In de Nederlandstalige Raad van advies voor het muziekonderwijs werd vóór enkele maanden een werkgroep opgericht met als opdracht de structuur en het leerprogramma van het muziekonderwijs met beperkt leerplan te herzien.

Twee belangrijke experimenten zijn aan de gang :

- één, in de Rijksmuziekacademie te Antwerpen, waar een methode beproefd wordt om de lessen in notenleer aantrekkelijker en efficiënter te maken;

- één, in de stedelijke muziekacademie van Turnhout, waar de Suzuki-methode wordt toegepast (een muziek-initiatie van jeugdige leeftijd af).

Ten einde de harmonies en fanfares te voorzien van bekwame dirigenten werden in elke Vlaamse provincie een of meer seminaries ingericht voor dirigenten in functie. Vanaf 1 september e.k. start men in verschillende muziek-academiën met een cursus voor dirigenten, terwijl in elk Koninklijk Muziekconservatorium een cursus voor fanfare-, harmonie- en koordirigenten werd opgericht.

Op enkele uitzonderingen na worden alle Vlaamse muziekscholen beheerd door de gemeenten.

Aan de vele vragen tot oprichting van nieuwe scholen en afdelingen kan wegens gebrek aan bevoegde leraars en om budgettaire redenen niet voldaan worden.

II. — Volledig leerplan.

a) *Secundair niveau.*

Op 1 september 1972 is, in samenwerking met het Departement van Nationale Opvoeding, in elk van de drie Koninklijke Rijksmuziekconservatoria het eerste leerjaar van een hogere secundaire afdeling met volledig leerplan (de zgn. kunsthumaniora) gestart, waarin een **pre-professionele** opleiding wordt gegeven, die direct voorbereidt op het hoger muziekonderwijs. Dit diploma van de **kunsthumaniora** geeft eveneens toegang tot het universitair onderwijs in het raam van de wetgeving op de omnivalentie van de diploma's.

Deze cyclus moet bovendien een belangrijke schakel zijn in de **verbetering van de algemene vorming en de status** van de musicus en de muzikleraar. Deze secundaire afdelingen vallen op dit ogenblik nog volledig buiten de nieuwe structuren van het vernieuwd secundair onderwijs met zijn ingebouwde optievakken (o.m. kunstvakken).

Het **Lemmensinstituut** te Leuven is met een gelijkaardige afdeling reeds van wal gestoken op 1 september 1971.

b) Hoger *niveau.*

Naast het bekende Lemmensinstituut (vrije inrichting) bestaan drie bloeiende Koninklijke Rijksmuziekconservatoria. Samen tellen zij ruim 1 400 studenten.

De Nederlandstalige afdeling van het Koninklijk Muziekconservatorium is uitgegroeid tot een volwaardige afdeling die nog in volle expansie is, zodat zich aldaar moeilijkheden voordoen wat de behuizing betreft.

In het raam van de wetgeving op het hoger onderwijs zal voor de hoogste opleidingsvormen van het muziekonderwijs gestreefd worden naar een universitair niveau, m.a.w. een opleiding van het lange type.

Een voorontwerp van globale structuur en organisatie van het muziekonderwijs is reeds uitgewerkt en in bespreking in een nationale werkgroep die vóór 1 september 1973 concrete voorstellen moet formuleren tot reorganisatie van dit onderwijs op lager, secundair en hoger niveau.

Door deze reorganisatie kan o.m. een einde gemaakt worden aan de discriminatie die er bestaat tussen de leraars 1ste en 2' categorie van de Koninklijke Muziekconservatoria.

Het **Lemmensinstituut** te Leuven heeft reeds in 1971 een voorstel van nieuwe structuur voor zijn hogere afdelingen ingediend. Dit voorstel, onmiskenbaar geïnspireerd door

de wet van juli 1970 op de hervorming van het hoger onderwijs, werd reeds aanvaard.

De nadruk moet worden gelegd op het groot belang van de **pedagogische afdeling** (driejarige cyclus), die vóór drie jaar in elk Koninklijk Muziekconservatorium werd ingericht en waar de toekomstige leraars van de muziek-scholen een pedagogische vorming ontvangen.

— In samenwerking met het Departement van Nationale Opvoeding zal aan de studenten van de Koninklijke Muziekconservatoria de gelegenheid geboden worden een diploma te behalen dat hun in staat stelt te onderwijzen in het secundair onderwijs.

B. — HET ONDERWIJS IN DE BEELDENDE KUNSTEN.

Ook het onderwijs in de beeldende kunsten is in volle expansie. Het aantal leerlingen bedraagt thans ruim 16 000 eenheden. Dit aantal is de laatste vijf jaar meer dan verdubbeld.

I. — Beperkt leerplan.

Het onderwijs in de beeldende kunsten met beperkt leerplan werd onder de benaming « onderwijs voor socio-culturele promotie » gereglementeerd bij koninklijke besluiten van 5, 12 en 13 augustus 1971. Luidens deze besluiten kan het onderwijs voor socio-culturele promotie volgens twee opleidingsvormen worden ingericht : een normale opleidingsvorm en een verzwaarde opleidingsvorm. Het onderscheid tussen beide vormen bestaat in het aantal opleidingsuren.

Dit onderwijs met beperkt leerplan, met lagere en hogere secundaire afdelingen, telt 65 hoofdscholen en 11 bijafdelingen waarvan :

- 5 rijksscholen;
- 46 gemeentelijke;
- 14 vrije.

II. — Volledig leerplan.

Wat het **volledig** leerplan betreft, hebben alle Nederlandstalige inrichtingen, zowel op het niveau van het hoger kunstonderwijs als op dat van het hoger secundair kunstonderwijs, identieke structuren en nagenoeg identieke toelatingsvoorwaarden aanvaard.

a) *Secundair niveau.*

Het secundair onderwijs dat enkel de tweede cyclus omvat, m.a.w. de laatste drie leerjaren, is toegankelijk voor leerlingen die lager middelbaar of lager secundair technisch onderwijs met vrucht beëindigd hebben.

Bepaalde inrichtingen hebben, zowel op hoger als op secundair niveau, twee opleidingsvormen : een algemene en artistieke opleiding en een artistieke vakopleiding. De scholen die een hogere secundaire algemene en artistieke opleiding (kunsthumaniora) verstrekken, reiken voor homologatie vatbare diploma's uit, zodat de afgestudeerden de toegang hebben tot alle vormen van hoger onderwijs.

Deze onderwijsvorm telt :

- 1 rijksschool te Antwerpen;
- 1 provinciale school te Hasselt;
- 5 stedelijke scholen te Brugge, Gent, Mechelen, Aalst en Genk.

b) **Hoger niveau.**

Het hoger onderwijs in de beeldende kunsten omvat vier leerjaren en is toegankelijk voor de houders van een diploma of getuigschrift van hoger secundair onderwijs.

Dit hoger onderwijs wordt verstrekt in de volgende instituten :

- het Rijkshoger Instituut en Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen;
- het Nationaal Hoger Instituut voor Bouwkunst en Stedebouw te Antwerpen;
- de twee provinciale hogere instituten te Hasselt;
- de twee stedelijke instituten te Gent;
- het Stedelijk Instituut voor Schone Kunsten en Vormgeving te Genk.

Een afzonderlijk probleem betreft het onderwijs in de bouwkunst of het architectuuronderwijs.

De Nederlandstalige Raad van advies voor het onderwijs in de bouwkunst is sedert einde 1969 bezig met een grondig onderzoek van de opleiding tot architect en aanverwante beroepen (binnenhuisarchitect, industrieel vormgever). De wet van juli 1970 op de hervorming van het hoger onderwijs en de nakende inwerkingtreding van het Verdrag van Rome op de vrije doorstroming van beroepen in de E.E.G.-landen, hebben het probleem in een nieuw en ruimer perspectief geplaatst en aanleiding gegeven tot bijkomende studies en onderzoekingen.

Daar de leden van de Raad van advies hun mandaat onbezoldigd uitoefenen, dienden bepaalde studies te worden toevertrouwd aan een geëxperimenteerde équipe onder leiding van de Prof. De Bleck van de R.U.G. die o.m. belast werd met een vergelijkende studie van de opleidingsprogramma's architectuuronderwijs en aanverwante disciplines. Het resultaat van deze studie mag verwacht worden omstreeks september 1973.

Problemen die zowel voor het **volledig** als voor het **beperkt leerplan** nog moeten geregeld worden, zijn :

1° de herziening van de minimum bevolkingsnormen vastgelegd in het koninklijk besluit van 22 maart 1961;

2° de vaststelling van ontdubbelingsnormen;

3° de aanvaarding van de diploma's en getuigschriften voor de toegang tot de openbare bedieningen. Onderhandelingen zijn hierover aan de gang met het Vast Wervingssecretariaat.

Ten slotte dient nog vermeld het **Hoger Instituut voor Dramatische Kunst** te Antwerpen dat bestaat uit twee afdelingen met elk een vierjarige cyclus :

a) afdeling toneelspeelkunst;

b) afdeling kleinkunst.

Het aantal studenten is beperkt gelet op de strenge toegangsvoorwaarden.

De afdeling kleinkunst, die als experiment werd opgericht, beëindigde in 1972 haar eerste cyclus. Dit experiment heeft het mogelijk gemaakt over te gaan tot een grondige herstructurering van de afdeling. Daardoor was het mogelijk de kredieten voor het begrotingsjaar 1973 aanzienlijk te verminderen.

De totale begroting voor sectie 1 (Kunstonderwijs) bedraagt voor 1973 : 615 080 000 hetzij een vermeerdering van 61568 000 ten opzichte van 1972, of een stijging van 10 %.

Van dit totaal bedrag gaat 542 645 000 of 88,2 % naar wedden en weddetoelagen, hetzij een vermeerdering ten opzichte van 1972 van 65 861000 of 12 %.

Deze verhoging is te wijten aan :

- de stijging van het indexcijfer;
- de stijging van het aantal leraars;
- maar vooral aan de sociale programmatie die ingaat op 1 april 1972.

Het is nog niet mogelijk geweest deze sociale programmatie aan het onderwijzend personeel uit te keren. Deze sociale programmatie werd gekoppeld aan de herstructurering van de wedden in het kunstonderwijs.

Sedert ruim een jaar wordt deze aangelegenheid besproken in een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van verschillende departementen, kabinetten en afgevaardigden van het Gemeenschappelijk Front. De laatste kabinetscrisis heeft de onderhandelingen aanzienlijk vertraagd. Alles laat voorzien dat men eerstdaags tot een definitief akkoord zal komen.

Bespreking.

De commissieleden stelden vragen over :

- de toepassing van de zgn. Orffmethode in het muziekonderwijs;
- de eis van de studenten in de architectuur om een opleiding hoger onderwijs van het lange type te bekomen;
- de inkrimping van de duur van het schooljaar in het kunstonderwijs;
- de bevoegdheid van de Cultuurraad inzake kunstonderwijs.

De Minister antwoordde hierop :

- de Orffmethode wordt wel in de jeugdmuziekscholen maar niet in de muziekacademiën onderwezen;
- het vraagstuk van de opleiding der architecten is verbonden aan dat van de technische ingenieurs;
- de inkrimping van de duur van het schooljaar in het kunstonderwijs wordt niet doorgevoerd;
- de bevoegdheid van de Cultuurraad inzake kunstonderwijs zal onderzocht worden.

De Verslaggever,
F. DE BONDT.

De Voorzitter,
G. SPROCKEELS.
